

MARIAN PODSTAWKA
*Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
w Warszawie*

DZIAŁALNOŚĆ PREWENCYJNO-REHABILITACYJNA KRUS A WYPADKOWOŚĆ W ROLNICTWIE

1. Wprowadzenie

Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r., w art. 63 zobowiązała Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego do prowadzenia działalności na rzecz zapobiegania wypadkom i chorobom zawodowym mającym miejsce w rolnictwie.

Przepisy tej ustawy nakładają na KRUS obowiązek udzielania ubezpieczonym pomocy, w przypadku wystąpienia u nich długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym. Zalicza się do niej korzystanie przez rolników z różnych form rehabilitacyjnych oraz przeprowadzenie przyuczeń do innego zawodu.

Finansową podstawę działalności Kasy, w zakresie omawianych działań, stanowi Fundusz Prewencji i Rehabilitacji. Zgodnie z art. 80 ustawy o ubezpieczeniu społecznym tworzony on jest z odpisów od funduszu składkowego oraz z dotacji z budżetu państwa.

Działalność w zakresie prewencji oraz rehabilitacji, którą realizuje od 1990 r. KRUS, jest nowym zagadnieniem w historii rolniczych ubezpieczeń społecznych w Polsce. Bowiem żaden z obowiązujących dotychczas aktów prawnych nie nakładał na instytucje ubezpieczeniową takich zadań. Toteż brak jest doświadczeń i wzorów dla tego typu działalności. W tej sytuacji zadaniem KRUS jest wypracowanie całkowicie oryginalnych form działania w dziedzinie prewencji oraz rehabilitacji w środowisku wiejskim.

2. Zadania KRUS w zakresie prewencji

Przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników zobowiązują Kasę do prowadzenia działalności prewencyjnej, mającej na celu zapobieganie wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym. Należy zauważyć,

iz w odniesieniu do gospodarstw rolników indywidualnych, ze względu na specyfikę zorganizowania procesu produkcji, nie mają zastosowania ogólne przepisy bhp. Wynika to z faktu, iż rolnik indywidualny występuje w swoim gospodarstwie jako podmiot gospodarczy, który jest jednocześnie właścicielem i pracownikiem. Toteż w ubezpieczeniu społecznym rolników brak jest drugiej strony, tj. pracodawcy zobowiązanego do wypłaty ewentualnego odszkodowania. Ubezpieczenie to ma w związku z tym charakter saoubezpieczenia się przed skutkami nieszczęśliwych wypadków związanych z pracą rolniczą.

Wymieniane osobliwości pracy w indywidualnym rolnictwie decydują o konieczności doboru odpowiednich form działalności prewencyjnej KRUS. Przede wszystkim sam zakres zadań prewencyjnych Kasy musi być większy niż instytucji zajmujących się ubezpieczeniem pracowniczym. Wynika to dodatkowo z faktu, iż obecne przepisy o ubezpieczeniu społecznym rolników wprowadziły znaczne rozszerzenie pojęcia wypadku przy pracy w rolnictwie. Sprawia to, iż inne zdarzenia niż w przypadku pracowników mogą być przyczyną wypadków wśród rolników i członków ich rodzin. A zatem, w działalności prewencyjnej KRUS, konieczna jest głównie znajomość przyczyn powstawania wypadków w rolnictwie. Dlatego też ustawodawca nałożył na Kasę obowiązek analizowania okoliczności zaistniałych wypadków i chorób zawodowych, w celu doskonalenia prowadzonej przez nią działalności profilaktycznej.

Badanie przyczyn i okoliczności wypadków ma miejsce podczas postępowania powypadkowego. Ustawa daje upoważnienie pracownikom Kasy do wejścia na teren gospodarstwa poszkodowanego, w celu zbadania stanu technicznego środków, przy użyciu których doszło do wypadku. Niestety, wśród znacznej liczby wypadków nie można stwierdzić ich przebiegu, ze względu na zbyt późne ich zgłoszenie Kasie. Ustawa jednak nie podaje terminu, od którego zależałoby uzyskanie świadczenia powypadkowego.

Ustalanie przyczyn wypadków jest podstawą do określenia zaleceń prewencyjnych dla rolników lub podjęcia odpowiednich działań wobec producentów środków produkcji, które przyczyniły się do ich powstania.

Jednym z działań prewencyjnych KRUS są szkolenia prowadzone wśród ubezpieczanych. Mają one na celu upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach zdrowia i życia przy pracy rolniczej. Jednakże tego typu szkolenia Kasa organizuje wówczas gdy występuje zainteresowanie nimi ze strony rolników. Szkolenia te są prowadzone przede wszystkim we wsiach. Mają charakter dobrowolny i bezpłatny.

KRUS współorganizuje także konkursy na najbezpieczniejsze gospodarstwo rolne, połączone z wizytacją takich gospodarstw przez pracowników Kasy, Państwowej Inspekcji Pracy, Staży Pożarnej i ODR. Organizowanie tego typu konkursów powoduje liczny udział publiczności, władz samorządowych i administracyjnych oraz przyczynia się do podnoszenia rangi spraw dotyczących bezpie-

czeństwa pracy w rolnictwie. Ponadto w czasie trwania różnego rodzaju masowych imprez rolniczych współorganizowane są przez KRUS pokazy odzieży roboczej, ochron osobistych i sprzętu, przyczyniającego się do zapewnienia bezpieczeństwa.

Spośród prowadzonych działań prewencyjnych przez KRUS, na szczególną uwagę zasługuje promocja tych rolniczych środków produkcji, które zwiększają bezpieczeństwo pracy w rolnictwie.

Kasa realizując swoje zadania ustawowe, tj. badając okoliczności i przyczyny wypadków przy pracy w rolnictwie, dokonuje oceny maszyn i urządzeń rolniczych. Wybiera te, które nie są przyczyną wypadków i uznaje je za najbardziej bezpieczne. Takim to wyrobom przyznawany jest certyfikat „Znak Bezpieczeństwa KRUS”. Wyróżnienie tym znakiem ma na celu:

- informować nabywcę o tym, czy dany wyrób charakteryzuje się zapewnieniem większego bezpieczeństwa dla jego użytkownika,
- umożliwić producentowi wykorzystanie tego wyróżnienia do promocji jego wyrobu,
- zwiększyć bezpieczeństwo pracy w rolnictwie.

3. Zadania KRUS w zakresie rehabilitacji

Ustawa z 20 grudnia 1990 r. wiąże problematykę ubezpieczeń społecznych rolników nie tylko z upowszechnieniem wiedzy dotyczącej bezpieczeństwa pracy, ale także z różnymi formami ich rehabilitacji. Celem jej jest zapobieganie trwałemu inwalidztwu oraz ograniczanie stopnia upośledzenia zdolności do pracy, do poziomu umożliwiającego dalsze jej wykonywanie w gospodarstwie rolniczym. Prowadzone przez KRUS tego typu działania mają wymiar czysto ludzki oraz ekonomiczny.

Prowadzona przez KRUS rehabilitacja ma charakter świadczenia zdrowotnego, które przyznawane jest określonym rolnikom. Mogą z niej skorzystać te osoby, które nie przekroczyły ustalonej granicy wieku, tj. dla kobiet - 55 lat, dla mężczyzn - 60 lat, są inwalidami I grupy, a także mają przyznane prawo do renty inwalidzkiej. Jednakże pierwszeństwo do świadczeń rehabilitacyjnych mają te osoby, w stosunku do których komisje lekarskie do spraw inwalidztwa i zatrudnienia nie wydają orzeczeń o długotrwałej niezdolności do pracy, lecz zalecają jednocześnie potrzebę rehabilitacji. Świadczenia te przysługują, w pierwszej kolejności, także osobom korzystającym przez okres 3 miesięcy z zasiłku chorobowego, przyznanego w związku z wypadkiem przy pracy rolniczej lub chorobą zawodową.

KRUS swoje zadania w zakresie rehabilitacji realizuje zgodnie z opracowanym w 1991 r. programem jej rozwoju. Program ten powstał we współpracy z Instytutem Medycyny Wsi w Lublinie i został zaakceptowany przez Radę Ubezpieczenia Społecznego Rolników.

Zgodnie z jego założeniami, działania KRUS w zakresie rehabilitacji koncentrują się głównie na:

- osiągnięciu wyższego poziomu lecznictwa na wsi,
- stwarzaniu warunków dla lekarzy wiejskich ośrodków zdrowia w kwalifikowaniu leczonych przez nich rolników do rehabilitacji,
- zapewnianiu możliwości kontynuowania rehabilitacji w miejscu zamieszkania.

W celu realizacji tych zadań KRUS zorganizował sieć własnych placówek leczniczych tzw. Centrów Rehabilitacji Rolników. W latach 1992-1995 powstało 5 takich ośrodków.

Opracowanie programu pomocy rehabilitacyjnej oraz jej zorganizowanie w ramach KRUS należy ocenić bardzo pozytywnie. Tym samym poczynając od 1992 r. ludność rolnicza otrzymywała kolejne świadczenia, które znacznie wcześniej przysługiwały ludności zatrudnionej poza rolnictwem. Rolnicy korzystają najczęściej z tej formy pomocy w okresie zimowym. Sprawia to, że okres wyczekiwania na rehabilitację wydłuża się.

4. Wypadkowość w rolnictwie

Charakterystyczną cechą ustawowej definicji wypadku przy pracy w gospodarstwie rolnym jest objęcie nią szerokiego obszaru rolniczej działalności. Znajdują się tu zarówno zajęcia związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego i domowego, jak i zdarzenia występujące w drodze do miejsca lub z miejsca wykonywania tychże zajęć. Dodatkowym uwarunkowaniem wypadku przy pracy w gospodarstwie rolnym jest element nagłości zdarzenia. Przy czym, za nagłe zdarzenie przyjmuje się moment lub też inny krótki czas oddziaływania czynników zewnętrznych na poszkodowanego. Za przyczyny zewnętrzne przyjmuje się czynniki mechaniczne, techniczne, chemiczne, a także siły przyrody.

Jeśli chodzi o uprawnienia do świadczeń, to wypadki przy pracy w gospodarstwie rolnym traktowane są na równi z chorobami zawodowymi. Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników nie określa wykazu chorób zawodowych. Wykaz ich został ustalony rozporządzeniem Rady Ministrów, z dnia 18 listopada 1983 r. (Dz.U. nr 65, poz. 294).

W latach 1994-1996 obserwujemy pewne zmiany w liczbie i strukturze wypadków przy pracy w gospodarstwie rolnym, powodujących stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu. (tab. 1)

Z danych przedstawionych w tabeli 1 wynika, że ogólna liczba wypadków, w badanych latach, ulega systematycznemu zmniejszeniu. W roku 1996, w porównaniu do 1994 r., wydarzyło się w rolnictwie indywidualnym o 1932 wypadków mniej. Jest to spadek o prawie 5% w stosunku do ogólnej liczby wypadków mających miejsce w 1996 r.

Tabela 1

**Liczba wypadków przy pracy rolniczej w latach 1994-1996
(wg decyzji przyznających świadczenia)**

Rodzaje wypadków	Wypadki						1996: 1994 %	1996: 1995 %
	1994		1995		1996			
	liczba	%	liczba	%	liczba	%		
Ogółem w tym: upadek osób	41340 20425	100,0 49,4	39864 19418	100,0 48,7	39408 21336	100,0 54,1	95,3 104,5	98,8 109,9
upadek przedmiotów	3012	4,2	2362	5,9	1956	5,0	64,9	82,8
zetrknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i innymi ost. narzędziami	3267	7,9	2936	7,4	2593	6,6	79,4	88,3
uderzenia, przygniecenia przez materiały i przedm. trans. mech i ręcz.	1561	3,8	1577	4,0	1267	3,2	81,2	80,3
przejechanie, uderz., pochwyc., przez środek transportu w ruchu	1387	3,4	1233	3,1	1009	2,6	72,7	81,8
pochw. i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń.	4978	12,0	5350	13,4	4391	11,1	88,2	82,1
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierz.	3757	9,1	3893	9,8	3873	9,8	103,1	99,5
pożar wybuch, dział. sił przyrod.	134	0,3	80	0,2	69	0,2	51,5	86,2
działanie skrajnych temperat	400	0,9	435	1,1	520	1,3	130,0	119,5
działanie mat. szkodliwych	124	0,3	161	0,4	114	0,3	91,9	70,8
nagle zachorowania	196	0,5	209	0,5	167	0,4	85,2	79,9
inne zdarzenia	2099	5,1	2210	5,5	2113	5,4	100,7	95,6

Źródło: Materiały sprawozdawcze KRUS.

Jeśli zaś chodzi o ich strukturę, to największy w niej udział (prawie 50%) mają wypadki związane z upadkiem osób. Drugie miejsce, choć notujemy tu znaczne ich mniejszy udział w strukturze (ok. 12%), mają wypadki związane z pochwyceniem i uderzeniem osób przez ruchome części maszyn i narzędzi.

Bardziej precyzyjną ocenę zjawisk wypadkowych w rolnictwie indywidualnym przeprowadzono dokonując obliczenia tzw. wskaźnika wypadkowości (tab. 2) Chodzi tu o odniesienie liczby wypadków do 1000 osób podlegających ubezpieczeniu.

Z przedstawionych w tabeli 2 danych wynika, że w latach 1994-1996 nastąpił nieznaczny wzrost wskaźnika wypadkowości wśród ubezpieczonych rolników. Średnio we wszystkich Oddziałach Regionalnych KRUS wskaźnik ten zwiększył się z 28,0 % w 1994 r. do 28,4 % w 1996 r. Częstotliwość występowania wypadków w rolnictwie, wśród ubezpieczonych rolników, raczej wzrasta. Biorąc pod uwagę ich dużą liczbę można stwierdzić, że problematyka wypadków w rolnictwie jest wciąż istotna. Jest ona także ważna z punktu widzenia ubezpieczeń społecznych rolników.

Tabela 2

**Liczba wypadków na 1000 ubezpieczonych w Oddziałach
Regionalnych KRUS (wg decyzji przyznających świadczenia)**

O/R KRUS		Liczba wypadków			Liczba wypadków na 1000 ubezpieczonych		
		1994	1995	1996	1994	1995	1996
1.	Augustów	1046	932	910	34,9	32,3	32,6
2.	Białystok	1292	1100	1218	28,5	25,3	28,9
3.	Bielsko Biała	624	560	476	41,7	38,4	33,3
4.	Biłgoraj	1989	1679	1870	36,3	32,0	36,8
5.	Bydgoszcz	486	841	881	12,1	21,6	23,1
6.	Chełm	596	559	579	36,1	35,5	38,9
7.	Ciechanów	879	899	760	21,1	22,5	19,3
8.	Częstochowa	473	470	425	17,0	17,0	15,9
9.	Gdańsk	596	437	419	22,0	16,6	16,4
10.	Grudziądz	1129	925	1071	33,2	28,1	33,2
11.	Jasło	627	510	545	43,0	35,8	38,6
12.	Jelenia Góra	143	157	165	18,4	20,6	22,0
13.	Katowice	435	428	391	22,7	23,1	21,5
14.	Kielce	1655	1762	1753	26,9	29,7	29,8
15.	Konin	579	668	613	15,2	17,9	16,8
16.	Koszalin	224	212	203	21,1	20,8	20,9
17.	Kraków	615	630	642	23,0	23,4	24,6
18.	Legnica	393	459	443	31,6	37,8	36,8
19.	Lublin	2454	2730	2688	40,6	46,4	47,3
20.	Łódź	233	300	269	20,8	27,8	25,9
21.	Nowy Sącz	1370	1072	1131	34,8	27,5	29,5
22.	Olsztyn	640	813	722	25,6	33,8	30,7
23.	Opatów	1596	1397	1351	40,4	37,3	36,6
24.	Opole	460	592	568	14,5	18,6	17,8
25.	Ostrołęka	772	683	656	21,3	19,7	19,9
26.	Ostrów Wielkopolski	1200	1183	1024	25,1	25,3	22,4
27.	Piła	446	452	528	26,1	26,9	32,0
28.	Płock	175	1069	748	22,2	23,0	16,7
29.	Poznań	1259	838	909	37,2	24,9	27,5
30.	Przeworsk	943	728	771	41,9	34,3	38,1
31.	Radom	894	887	844	16,3	16,9	16,9
32.	Radzyń Podlaski	1730	1596	1427	55,5	52,6	48,3
33.	Rawicz	526	562	628	22,5	24,6	27,6
34.	Rzeszów	983	819	978	36,2	32,8	42,2
35.	Siedlce	1150	1696	1766	26,2	30,0	32,3
36.	Słupsk	372	280	361	34,6	27,5	36,5
37.	Sulecin	238	228	259	20,4	20,2	23,9
38.	Szczecin	314	313	182	20,1	20,8	12,4
39.	Sztum	494	534	459	30,5	33,9	29,8
40.	Tarnów	681	721	588	20,2	22,1	18,5
41.	Tomaszów Mazowiecki	980	962	838	26,5	27,2	24,6
42.	Wałbrzych	451	344	291	39,9	31,0	27,3
43.	Warszawa	324	280	310	14,9	13,7	15,7
44.	Włocławek	1109	1017	1107	30,1	28,5	32,2
45.	Wrocław	452	439	444	19,0	19,0	19,3
46.	Zambrów	1978	1814	2060	41,6	39,2	45,6
47.	Zduńska Wola	882	1175	1020	23,1	32,4	29,4
48.	Zielona Góra	173	173	181	16,5	17,5	18,6
49.	Zyrardów	980	939	396	33,5	33,2	33,7
Ogółem		41340	3984	39408	28,0	27,9	28,4

Źródło : Materiały sprawozdawcze KRUS z odpowiednich lat.

Według danych KRUS, z ostatnich lat, struktura miejsc powstawania wypadków w rolnictwie przedstawia się następująco:

● podwórze	51 - 54 %
● budynki inwentarskie	28 - 29 %
● gospodarstwa domowe	0,5 - 2 %
● pole	28 - 29 %
● las	0,2 - 1 %
● drogi	1,5 - 3 %
● inne miejsca	4 - 10 %

Stosunkowo więcej wypadków zdarza się w gospodarstwach mniejszych obszarowo, o wielokierunkowej produkcji, dużym udziale pracy, słabym oraz przestarzałym wyposażeniu technicznym.

Z natury gospodarstwa rodzinnego wynika konieczność udziału ludzi młodych - dzieci przy wykonywaniu prac w gospodarstwie. W badanych latach, obserwuje się niepokojący wzrost liczby dzieci poszkodowanych w wypadkach przy pracach w rolnictwie. W 1994 r. -755 dzieci uległo tego typu zdarzeniom. Natomiast w 1995 r. było ich już - 973, a w 1996 r. liczba ta wynosiła - 1 071.

Za najważniejszą jednak przyczynę tych wypadków należy uznać sam fakt wykonywania przez dzieci prac w gospodarstwie rolnym. Ale tak, jak już wspomniano, jest to efekt wynikający z natury rodzinnego gospodarstwa rolnego, podziału ról i pracy oraz braku rozwiniętej infrastruktury socjalnej na wsi.

Problematyka wypadków w rolnictwie, z punktu widzenia ubezpieczeń społecznych wiąże się z powstałą w ich wyniku utratą zdrowia u ubezpieczonych. Wpływa ona na wysokość wypłaconych przez KRUS odszkodowań oraz koszty prowadzonej rehabilitacji.

Przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników stanowią, że warunkiem koniecznym do otrzymania jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy w gospodarstwie rolnym lub choroby zawodowej jest doznanie stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu. Uszczerbek ten ustalany jest według skali procentowej i jest oceniany w kategoriach biologicznych. Nie uwzględnia się wpływu wypadku na zdolność rolnika do wykonywania przez niego pracy zawodowej. Tak więc, ten sposób pomiaru uszczerbku na zdrowiu, pozwala jedynie na przedstawienie stopnia utraty kondycji fizycznej człowieka.

W analizowanych latach nie nastąpiły istotne zmiany w strukturze wypadków, wyróżnionych ze względu na stopień uszczerbku na zdrowiu.

Największy w niej udział (ok. 50%) zajmują wypadki, w których poszkodowani doznawali utraty zdrowia do 5%. Drugie miejsce (ok. 32%) zajmują zdarzenia z utratą zdrowia w granicach 6-10%. Liczący się udział (ok. 15%) mają wypadki, w których uszczerbek na zdrowiu kształtował się od 11 do 30%. Zda-

zenia powodujące ponad (20 %) utratę zdrowia zajmują w tej strukturze niewielki udział. Przy czym, ostatnio obserwuje się spadek tego typu wypadków.

Konsekwencją niektórych omawianych wypadków przy pracy w gospodarstwie rolnym jest jednak powstanie inwalidztwa osób biorących w nich udział. W związku z ustaleniami tego inwalidztwa poszkodowanemu przysługuje renta.

Z danych przedstawionych w tabeli 3 wynika, że w rolnictwie nie dochodzi do zbyt groźnych wypadków, jednakże rośnie liczba świadczeń rentownych przyznanych z tego tytułu.

Tabela 3

Renty inwalidzkie z tytułu wypadków w rolnictwie

Wyszczególnienie	1994		1995		1996	
	Liczba	w % wypadków	Liczba	w % wypadków	Liczba	w % wypadków
Ogółem	5 483	13,3	6 702	16,8	7 596	19,3
w tym: - rolnicy	4 323	10,5	5 672	14,2	6 233	15,8
- współmałżonkowie	569	1,4	497	1,2	674	1,7
- członkowie rodziny	590	1,4	533	1,3	689	1,7

Źródło: Materiały sprawozdawcze KRUS z odpowiednich lat.

W 1994 r., co ósmy wypadek w rolnictwie był na tyle groźny, iż powodował wypłatę świadczeń rentownych. Natomiast w 1995 r., takim wypadkiem był co szósty z nich. W 1996 r. prawie co piąty wypadek powstały w rolnictwie powodował w efekcie niezdolność do pracy i wypłatę świadczeń rentownych. Pozostałe wypadki, ze względu na powstawanie w ich efekcie niewielkich uszczerbków na zdrowiu, powodowały wypłatę jednorazowych odszkodowań.

Takie same skutki ubezpieczeniowe, jak wypadki pociąga za sobą choroba zawodowa. Decyzje o uznaniu choroby za zawodową podejmuje wojewódzki lub terenowy inspektor sanitarny. Dopiero wówczas składany jest wniosek do KRUS o przyznanie świadczenia.

Spośród wymienionych w wykazie chorób zawodowych w rolnictwie najczęściej występują alergiczne choroby układu oddechowego (tab. 4).

Drugą - jeśli chodzi o liczebność stanowią choroby odzwierzęce, takie jak: kleszczowe zapalenia mózgu, bąblownica wątroby oraz toksoplazmoza. Przyczyną podstawowych chorób zawodowych jest także pył. W rolnictwie występuje on przy uprawie gleby, zbiorach zbóż i traw, omlotach, przetwórstwie płodów, a także przy pracach związanych z produkcją zwierzęcą.

W strukturze rolniczych chorób zawodowych, w badanych latach, nie występowały istotne zmiany. Natomiast jeśli chodzi o ich liczbę to ostatnio obserwujemy ich wzrost.

W tabeli 4 zostały przedstawione tylko te choroby zawodowe, które były zgłoszone i potwierdzone w wyniku badań lekarskich. Liczba ujawnionych chorób zawodowych rolników nie odpowiada rzeczywistej liczbie zachorowań. Rol-

nicy nie zawsze zgłaszają powstanie schorzenia zawodowego, bądź wypadku. Poza tym, nie wszystkie ze zgłoszonych zdarzeń zostają uznane przez organ rentowy. Składanie wniosków o przyznanie świadczeń pieniężnych w wyniku nieszczęśliwego wypadku z ubezpieczenia społecznego rolników ma dwa uwarunkowania. W jednych z nich, dokonuje się oceny danego zdarzenia od strony formalnej, czy może być ono uznane za wypadek (chorobę zawodową) przy pracy w gospodarstwie rolnym. W drugim natomiast, analizuje się przebieg tego zdarzenia, zwracając uwagę, czy doszło do niego poprzez rażące niedbalstwo, działanie umyślne bądź stan nietrzeźwości ubezpieczonego. Pozytywna ocena dotycząca ostatniego aspektu wypadków w rolnictwie powoduje odmowę organu rentowego wypłacenia stosownych świadczeń. Co trzeci wniosek o świadczenie z tytułu wypadków (chorób zawodowych) w gospodarstwach rolnych załatwiany jest przez KRUS negatywnie. Średnio, w badanych latach, około 66 % tego typu spraw kwalifikowało się do wypłaty odpowiednich świadczeń z tytułu ubezpieczenia społecznego rolników.

Tabela 4

Struktura chorób zawodowych w rolnictwie

Rodzaj choroby	1994		1995		1996	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Alergiczne zapalenia płuc	34	61,8	41	52,6	38	51,4
Astma oskrzelowa	8	14,5	17	21,8	21	28,4
Alergiczny nieżyt dróg oddechowych	1	1,8	6	7,7	–	
Uczuleniowe zapalenia skóry	4	7,3	8	10,3	11	14,8
Przewlekły alergiczny nieżyt oskrzeli	2	3,6	–		–	
Płuco hodowców ptaków	1	1,8			–	
Kleszczowe zapalenie mózgu	3	5,6	6	7,6	4	5,4
Bąblownica wątroby	1	1,8	–		–	
Mnoga neuropatia	1	1,8	–		–	
Choroby rąk	1	1,8				
Razem	5,5	100,0	78	100,0	74	100,0

Źródło: Materiały sprawozdawcze KRUS z odpowiednich lat.

Niepokojącym zjawiskiem jest wzrastający udział zdarzeń spowodowanych umyślnie lub przez rażące niedbalstwo poszkodowanych. Relatywnie duży udział (ok. 20%) zajmują zdarzenia, które zostały zakwalifikowane przez organ ubezpieczeniowy jako niepowodujące stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu. Są to zawsze, jak wiadomo, oceny subiektywne.